This Question Paper contains 8 printed pages.

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

008(G)

(March, 2022)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

સૂચનાઓ :

1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ વિભાગ A, B, C, D, E છે.
2) બધા જ વિભાગના પ્રશ્ન ફરજિયાત છે.
3) કેટલાક પ્રશ્નોમાં આંતરિક વિકલ્પ છે.
4) જમણી બાજુના અંક ગુણભાર દર્શાવે છે.
5) લેખન સજ્જતા, ભાષા શુદ્ધિ તથા લખાણની મૌલિકતાને ગુણ પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.

વિભાગ - A પદ્ય આધારિત

■ **નીચેના આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો.** [5]

1) પ્રભુલાલ દ્વિવેદીનું કયું કાવ્ય તમારા અભ્યાસક્રમમાં છે ?
   (અ) એક સરખા દિવસ સુખના (બ) આ રસ્તાઓ
   (ક) ક્રોધી સ્વભાવને (ડ) વીડી વાઢનારા

2) 'સુંદરમ્' ઉપનામ ધારણ કરીને કોણે સાહિત્યસર્જન કર્યું છે ?
   (અ) દુલા ભાયા કાગ (બ) રમણિક અરાલવાળા
   (ક) નરેન બારડ (ડ) ત્રિભુવન પુરુષોત્તમ લુહારે

3) પડદા આડા મોતના પડિયા (કાવ્યપંક્તિ પૂર્ણ કરો.)
   (અ) ઝડપી લેશે જવાળા (બ) ઢળિયાં આ દશ ઢાળાં
   (ક) તે પર જડિયાં તાળાં (ડ) તે મારી રાખ ઉપર રૂપાળાં

4) 'વતનનો તલસાટ' કાવ્યનો સાહિત્યપ્રકાર જણાવો.
   (અ) ભજન (બ) સૉનેટ
   (ક) લોકગીત (ડ) ઊર્મિકાવ્ય

5) પ્રવાહની મધ્યે કવિને શેનો ભાસ થાય છે ?
   (અ) લક્ષ્યપ્રાપ્તિનો (બ) કંઈક ગુમાવ્યાનો
   (ક) મૃગજળનો (ડ) હોડી ડૂબવાનો

■ નીચે આપેલાં જોડકાંને સાચી રીતે જોડો. [4]

કાવ્ય	સાહિત્ય પ્રકાર
6) મેળો આપો તો	(અ) પદ
7) વડલો ને પંખીડા	(બ) ઊર્મિકાવ્ય
8) વીડી વાઢનારા	(ક) ગીત
9) હંકારી જા	(ડ) સૉનેટ
	(ઈ) લોકગીત

■ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો. [3]

10) ભારતીય ધર્મશાસ્ત્રીઓમાં કયાં કયાં ભયંકર ષડ્‌રિપુ ગણાવ્યા છે ?

11) કવિની દૃષ્ટિએ શૂરા કોણ છે ?

12) બાનો શ્વાસ શાથી રૂંધાય છે ?

■ નીચેના પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈપણ બે) [4]

13) કઈ આશા છોડીને શેમાં ધ્યાન ધરવાનો ઉપદેશ ગંગાસતી જણાવે છે ?

14) અર્જુનના દૃષ્ટાંત દ્વારા કવિ શો સંદેશ આપે છે ?

15) શબરીના ઉદાહરણ દ્વારા કવિ શું સમજાવે છે ?

■ સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (કોઈપણ એક) [4]

16) 'વડલો ને પંખીડા' કાવ્યનો ભાવાર્થ સમજાવો.

અથવા

'વીડી વાઢનારા' લોકગીતમાં નાયક કરતાં નાયિકા શી રીતે ચડિયાતી છે ? – તે જણાવો.

વિભાગ - B ગદ્ય આધારિત

■ નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો. [4]

17) ઇટાલી પાસે કઈ - કઈ કલાની વિપુલ સંપત્તિ છે ?
(અ) સાધુ - સંતો (બ) શિલ્પ સ્થાપત્ય સંગીત અને ચિત્રકામ
(ક) ધર્મગ્રંથો - ઉપનિષદો (ડ) વેદ અને ઋચાઓ

18) 'નારાયણ હેમચંદ્ર' પાઠનો સાહિત્યપ્રકાર જણાવો.
(અ) નવકથા ખંડ (બ) પ્રવાસ નિબંધ
(ક) આત્મકથા ખંડ (ડ) નવલિકા

19) "વગર પરવાનગીએ આંબા રોપીને તમારા કબ્રસ્તાન હાતર આખી ય પડતર જગા બથાવી લો છો ?" આ આરોપ પૂંજા પર કોણે મૂક્યો ?
(અ) ગામના લોકો (બ) ભવાનભાઈ
(ક) ઊજમબેન (ડ) ગામના મુખી

20) 'મોરના ઈંડા' ઈશ્વર પેટલીકરની કઈ ટૂંકીવાર્તામાંથી લેવામાં આવ્યો છે ?
(અ) માનતા (બ) કાશીનું કરવત
(ક) લોહીની સગાઈ (ડ) ભવસાગર

■ **નીચે આપેલાં જોડકાંને સાચી રીતે જોડી ફરીથી લખો.** [4]

કૃતિ	સાહિત્યકાર
21) પૂંજા મેજરની લગની	(અ) ગો. મા. ત્રિપાઠી
22) અખાનો સંસારત્યાગ	(બ) જોસેફ મેકવાન
23) કુસુમનું કઠણ તપ	(ક) ગાંધીજી
24) નારાયણ હેમચંદ્ર	(ડ) ચં. ચી. મહેતા

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો.** [4]

25) માળણ કુસુમની આંખોને કોની સાથે સરખાવે છે ?
26) સોક્રેટીસનું જીવનસૂત્ર શું હતું ?
27) લેખકે રાજીમાને શી સલાહ આપી ?
28) અખાએ જમનાને શા માટે કંઠી ઘડી આપી ?

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર આપો. (કોઈપણ બે)** [4]

29) બુધો વળાવિયે જવા તૈયાર થયો એ વાતની એની માતા પર શી અસર થઈ ?
30) પૂંજાએ આંબાના ઉછેરમાં શી કાળજી લીધી ?
31) નારાયણ હેમચંદ્ર કેવો પોશાક પહેરતા ?

■ **સવિસ્તાર ઉત્તર લખો. (કોઈપણ એક)** [4]

32) બિસ્મિલ્લાખાંને મન પોતાના જીવનના યાદગાર પ્રસંગો કયા કયા છે ?

અથવા

'થીગડું' વાર્તાના શીર્ષકની યોગ્યતા સ્પષ્ટ કરો.

વિભાગ - C વ્યાકરણ આધારિત [20]

33) **નીચેના વાક્યમાં યોગ્ય પ્રત્યય મૂકી વાક્ય ફરીથી લખો.**
– મોટા દીકરા મણિશંકર મૃત્યુ પછી પ્રભાશંકર ઘણીવાર અન્યમનસ્ક બની જતા.

34) **નીચેના વાક્યોમાં યોગ્ય નામયોગી મૂકી વાક્ય ફરીથી લખો.**
– સાન માર્કોની બાજુમાં એક મકાન .....ઉપર મોટો તોતિંગ ઘંટ છે.

35) **નીચેના વાક્યમાં યોગ્ય પ્રત્યય અને નામયોગી મૂકી વાક્ય ફરીથી લખો.**
– માળણ ઓરડીની .....એક પીપળા તપે કંઈક ઘસારો લાગ્યો.

36) નીચેના વાક્યોમાં યોગ્ય વિરામચિન્હ મૂકી વાક્ય ફરીથી લખો.

– કસુમ ઓ કુસમ તને ખોળીખોળીને હું થાકી ગઈ

37) વાક્યને અર્થપૂર્ણ બનાવવા માટે વિરામચિન્હ સુધારી વાક્ય ફરીથી લખો.

– "લે તુ, તો કેનિયામાં જ જન્મી છે તો પણ તને સ્વાહીલી નથી આવડતું

38) યોગ્ય સંયોજકોનો ઉપયોગ કરી નીચેના સાદાં વાક્યો જોડો.

(1) હું સંગીતથી એટલો રંગાઈ ગયો હતો.

(2) આખો વખત ગીત ગણગણ્યા કરતો.

39) નીચેના વાક્યમાં ખોટા સંયોજકનો પ્રયોગ કર્યો છે, તે સુધારી વાક્ય ફરીથી લખો.

– 'ખુદાને ચામ નહી, અને કામપ્યારું છે.

40) નીચેના વાક્યોમાંથી સાદું વાક્ય શોધો.

(અ) સફળતા, નિષ્ફળતા અને ચડતી-પડતી પ્રભાશંકરના ઘર સાથે ઘડાયેલી હતી.

(બ) સિદ્ધપુરુષે આપેલા વસ્ત્રમાં રાજારાણીનાં વિચારને કારણે કાણું પડ્યું.

(ક) પ્રભાશંકરે પાંત્રીસ વર્ષની ઉંમરે લગ્ન કર્યો.

(ડ) જ્યારે પાર્વતીનું મૃત્યુ થયું ત્યારે પ્રભાશંકર દુ:ખી થયા.

41) નીચેના વાક્યોમાંથી સંયુક્ત વાક્ય શોધો.

(અ) અખો ઈમાનદાર હતો તે છતાં રાજાના સિપાહીઓ તેમને પકડી ગયા.

(બ) જો જગતની માયા મિથ્યા છે તો તેનો ત્યાગ જ કરવો.

(ક) અખાએ સંસારનો ત્યાગ કર્યો.

(ડ) જમનાબેન અખાની ધરમની બહેન હતી.

42) નીચેના વાક્યોમાંથી સંકુલ વાક્ય શોધો.

(અ) ગણેશોત્સવમાં મેં પહેલીવાર મિમિક્રી કરી હતી.

(બ) લેખક હદની બહાર જતાં દડાને લાવી આપતા.

(ક) લેખક સ્વયંસેવક બનતાં.

(ડ) જો મને મારું બાળપણ પાછું મળી જાય તો દુનિયાનો સૌથી સુખી હું હોઈશ.

43) નીચેના વાક્યોમાંથી કયા વાક્યનો પદક્રમ યોગ્ય છે તે શોધો.

(અ) બીજા ખાવા માટે જીવે છે, હું જીવવા માટે ખાઉં છું.

(બ) લાંબા સમય સુધી ભરણપોષણ હું સૌનું કરી.

(ક) અતિ મહાન પુરુષ સોક્રેટિસ દુનિયાનો ગણાય.

(ડ) લોકો સ્વાદિષ્ટ રસોઈને મસાલા કરવા નાખે છે.

44) નીચેના વાક્યોમાંથી કયા વાક્યનો પદસંવાદ યોગ્ય છે તે શોધો.

(અ) ખંતીલા ખેડૂતોની મીઠાં ગીતો કર્ણપ્રિય છે.

(બ) કૃપા અને સાગર શાળાએ ગઈ.

(ક) માતૃભૂમિની મહિમા અવર્ણનીય હોય છે.

(ડ) જનની વિનાની જન્મભૂમિ કવિને અત્યંત પીડા આપે છે.

45) નીચે આપેલા રૂઢિપ્રયોગોનો સાચો અર્થ શોધો.

– લોહી ઉકાળા કરવા

(અ) પરેશાન કરવું (બ) જીવ બાળવો

(ક) સ્તબ્ધ થવું (ડ) સમય બગાડવો

46) નીચે આપેલા સામાસિક શબ્દનો અર્થ શોધો.

– ગાડીત

(અ) ગાડી હાંકનાર (બ) જતા સંગાથ કરનાર

(ક) ગાડી રોકનાર (ડ) વળીવળીને કામ કરનાર

47) નીચે આપેલા શબ્દનો સમાનાર્થી શબ્દ શોધો.

– કંચન

(અ) સોનું (બ) કિંમત

(ક) કાચ (ડ) ચાંદી

48) નીચે આપેલા શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ શોધો.

– ચિરાયુ

(અ) અલ્પાયુ (બ) દીર્ઘાયુ

(ક) ચિરકાળ (ડ) લાંબુ આયુ

49) નીચે આપેલા વાક્યોમાંથી કયા વાક્યની વાક્યરચના ખોટી છે તે શોધો.

(અ) શિક્ષક વિદ્યાર્થી સલાહ આપી રહ્યા છે.

(બ) પક્ષીઓ સરોવરને કાંઠે બેસીને દાણા ચણે છે.

(ક) અહીં શુદ્ધ ગાયનું દૂધ મળે છે.

(ડ) ગામમાં સફરજન વેચતો એક ફેરિયો આવ્યો.

50) નીચેના શબ્દોમાંથી સાચી જોડણીવાળો શબ્દ શોધો.

(અ) સૂગંધ (બ) દાગીના

(ક) વીદ્યાર્થી (ડ) સ્મૃતિ

51) નીચેના શબ્દોમાંથી ખોટી જોડણીવાળો શબ્દ શોધો.

(અ) વિલાયત (બ) દુભાષીયો

(ક) ચરિત્ર (ડ) અસભ્ય

52) નીચેની કહેવતમાંથી સમાન અર્થવાળુ જોડકું શોધો.

(અ) ઉતાવળે આંબા ન પાકે - દીવા પાછળ અંધારું

(બ) પારકી આશા સદા નિરાશા - બોલે તેના બોર વેચાય

(ક) અધૂરો ઘડો છલકાય ઘણો - કરણી તેવી ભરણી

(ડ) ઝાઝા હાથ રળિયામણાં - ઝાઝી કીડીઓ સાપને તાણે

વિભાગ - D અર્થગ્રહણ / લેખન સજ્જતા

■ નીચે આપેલા કાવ્યને વાંચી આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ રહેશે) [5]

કોણ કહે છે :
આ ધરતી પર ક્યાંય કશે ભગવાન નથી !
કોણ કહે છે
આ અવનિ પર ઈશ્વરના એંધાણ નથી !
રાત દિવસને સાંજ સવારે
સદા નિયમસર આવે છે
સૂરજ - ચાંદો નિયમિત જગને
તેજ થકી બહલાવે છે,
ચોમાસામાં જલવર્ષાને
વસંતરૂપ તણી રાણી,
ટાઢ શિયાળે, તાપ ઉનાળે,
ઋતુઓની કેવી લ્હાણી !
જીવન કોરાં અમૃત્ય જેવાં
જળનાં મૂલ્ય અમૂલ્ય હો !
ધરતી માતા ધાન્ય ઉગાડે
એ ઉપકાર અતુલ્ય, અહો !
એકધારું ને અણઅટકતું
અનંત આયોજન આવું
વિરાટને આંગણિયે જેણે
નિત્ય નવું છે સમજાવ્યું,
અંતર્યામી એ ઈશ્વરની
આ સહુ ઓળખાણ નથી ?
પાય પડું ના કહેશો કોઈ,
'ક્યાંય અહીં ભગવાન નથી'

પ્રશ્નો :-

53) સૂરજ - ચંદ્ર કયું કાર્ય કરી રહ્યા છે ?

54) કવિ ઋતુઓની કઈ કઈ વિશેષતાઓ રજૂ કરે છે ?

55) મનુષ્યને મળતાં જળને કવિ કેવાં ગણાવે છે ?

56) ઈશ્વરના આયોજનને કવિ કેવું કહે છે ?

57) કાવ્યને યોગ્ય શીર્ષક આપો.

■ **નીચે આપેલા ફકરાને ધ્યાનથી વાંચી તેને આધારે નીચે આપેલા પ્રશ્નોના યોગ્ય ઉત્તર આપો.** **[5]**

બાળક પોતાના મનગમતા ક્ષેત્રમાં જાય તો એ વધુ સારી રીતે કાર્ય કરી શકશે અને સફળ પણ થઈ શકશે. સ્વસ્થ સમાજના નિર્માણમાં ઉપકારક પણ થઈ શકશે. ઘણા વિદ્યાર્થીઓ પરીક્ષા ટાણે હતાશાનો શિકાર બનતા જોવા મળે છે. એવી જ રીતે પરિણામ સમયે પણ આપણે ત્યાં જે પ્રકારનો માહોલ સર્જાય છે તે આવકાર્ય નથી જ હોતો. માત્ર એક પરીક્ષાના પરિણામ પર જ જીવનનો સમગ્ર આધાર છે એમ માનવાને કારણ નથી. પત્રકાર પદ્મશ્રી દેવેન્દ્ર પટેલ પોતાના એક લેખમાં નોંધે છે : 'જેમને પ્રારંભિક નિષ્ફળતા મળી અથવા ઓછા માર્ક હતા છતાં મહાન બની શક્યા તેવી વ્યક્તિઓમાં મહાત્મા ગાંધી, આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઈન, વિન્સ્ટન ચર્ચિલ, લોકમાન્ય ટિળક, આર. કે. નારાયણ અને ગીતકાર ગુલઝારનો સમાવેશ થાય છે. અલબત્ત, વાલીઓએ પણ હવે સાચી દિશામાં વિચારવાનો સમય પાકી ગયો છે, વાલીઓ હંમેશા બાળકોને ઉપદેશ આપવામાં જ રચ્યા - પચ્યા રહે તો લાંબે ગાળે બાળકો નકારાત્મક બની શકે છે. બાળકોને સમજાવો નહીં પણ સમજો.

પ્રશ્નો :-

58) બાળકના મનગમતા ક્ષેત્રમાં જવાથી શું ફાયદા થશે ?

59) વિદ્યાર્થીઓ પરીક્ષા અને પરિણામ સમયે શું અનુભવે છે ?

60) જીવનમાં પ્રારંભિક નિષ્ફળતા કોણે - કોણે મેળવેલી ?

61) વાલીઓએ હવે શું કરવાની જરૂર છે ?

62) પરિચ્છેદને યોગ્ય શીર્ષક આપો.

63) નીચે આપેલો અંગ્રેજી પરિચ્છેદ વાંચી સમજીને તેને 1/3 ભાગમાં ગુજરાતીમાં સંક્ષેપ કરો. **[5]**

Half the problem with being stressed and unable to concentrate properly is that you don't breathe deeply enough to supply your brain with sufficient oxygen. When we get stressed, we tend to hold our breath or only breathe in a shallow way, using only the top part of our lungs. In order to deepen your breathing

and get oxygen all the way up into the brain again, do following exercise for two minutes.

* Rub both your hands together for a moment to create energy.
* Breathe consciously into your belly, making your palms rise every in-breath.
* Imagine breathing oxygen into your brain.

64) નીચે આપેલા મુદ્દા પરથી વાર્તા લખી તેને યોગ્ય શીર્ષક આપો. **[5]**

લુચ્ચો દુકાનદાર અને ગરીબ ગ્રાહક - દુકાનદારનું ઓછું તોલવું - ગરીબ ગ્રાહકનો અસંતોષ - વસ્તુ બરાબર તોલવાની માંગણી - 'વધારે ઊંચકવું નહિ પડે' - દુકાનદારનો જવાબ - ગ્રાહકે ઓછા પૈસા ચૂકવવા - પૂરા પૈસા માટે દુકાનદારની માગણી - 'વધારે પૈસા ગણવા નહી પડે' - ગ્રાહકનો જવાબ - બોધ

વિભાગ - E લેખન સજ્જતા

65) નીચે આપેલી પંક્તિઓનો આશરે 100 શબ્દોમાં વિચાર-વિસ્તાર કરો. **[5]**

સંપત ગઈ તે સાંપડે, ગયાં વળે છે વહાણ;
ગત અવસર આવે નહિ, ગયાન આવે પ્રાણ.

અથવા

ઊંચીનીચી ફર્યા કરે, જીવનની ઘટમાળ
ભરતી તેની ઓટ છે, ઓટ પછી જુવાળ.

66) તમારી શાળામાં યોજાયેલ 'રક્તદાન શિબિર'નો અહેવાલ100 શબ્દોમાં લખો. **[5]**

■ **નીચે આપેલા કોઈ એક વિષય પર આપેલ મુદ્દાઓને આધારે આશરે 250 શબ્દોમાં નિબંધ લખો.** **[10]**

67) ★ પુસ્તકોની મૈત્રી

પ્રસ્તાવના - સારાં પુસ્તકોનો ફાળો - સારાં પુસ્તકોના લાભ - હલકાં પુસ્તકોના ગેરલાભ - વાંચન પર ટીવીની અસર - ઉપસંહાર

★ શ્રમનું ગૌરવ

પ્રસ્તાવના - પરિશ્રમનો અર્થ - પરિશ્રમનું મહત્ત્વ - પરિશ્રમ વગરનું જીવન - પરિશ્રમ અને નસીબ- ઉપસંહાર

★ મારા સ્વપ્નનું ભારત

પ્રસ્તાવના - ભારતનો ભવ્ય ભૂતકાળ - અંગ્રેજોના સમયની સ્થિતિ - આઝાદી પછી થયેલી પ્રગતિ - વર્તમાન સમયના દૂષણો - મારા સ્વપ્નનું ભારત - ઉપસંહાર

◆◆◆